

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2013-05-23
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2496-12

SÖKANDE

Lunds kommun
Tekniska nämnden
Park- och naturkontoret
Box 41
221 00 Lund

Ombud: David Reuterskiöld
c/o Ekologgruppen i Landskrona AB
Järnvägsgatan 19 B
261 32 Landskrona

Överlämnas till

CBE

för yttrande, beslut, kännedom, TN,

åtgärd/besvarande senast _____

Tekniska förvaltningen i Lund

Lund *130527***SAKEN**

Ansökan om tillstånd för restaurering av Fels mosse på fastigheten Fjellie 22:2 m.fl. fastigheter i Lomma och Lunds kommuner, Skåne län

Avrinningsområde: 91 N: 6 178 937 E: 382 698 (SWEREF)

DOMSLUT**Tillstånd till vattenverksamhet**

Mark- och miljödomstolen lämnar Lunds kommun tillstånd till vattenverksamhet enligt miljöbalken, att inom Fels mosse (för fastigheter se domsbilaga 1), enligt domsbilaga 2 för anläggande av

1. Dämme vid sektion A, 0/384 enligt sökandens längdmätning, med rätt att fritt reglera tröskelnivån på den ställbara delen av dämmet inom intervallet +19,40 m till +19,80 m.
2. Damm 1 på sträckan B - C - 0/274 samt C - 1/042.
3. Dike på sträckan 0/274 - D.
4. Damm 2 på sträckan D - E.
5. Dike på sträckan E - F - G och F - F1.
6. Igenfyllning av dike mellan sektion B och B1, samt mellan 0/296 och 1/042.

Dok.Id 243656

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: MMD.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-12:00 13:00-16:30

Vidare lämnar mark- och miljödomstolen dispens från biotopskyddet enligt 7 kap. 11 § miljöbalken, för upprättande av dämme i befintligt dike samt igenfyllning av två diken utmarkerade på plankartan enligt bilaga till ansökan.

Villkor

Som villkor för tillstånden gäller följande:

1. Arbetena ska utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad, som sökanden redovisat i ansökan och i övrigt åtagit sig i målet, såvida inte annat framgår av denna dom.
2. Åtgärderna ska utföras med minsta möjliga grumlingspåverkan nedströms. Grumlande grävningsarbeten i samband med anläggandet ska utföras vid låg vattenföring.
3. Åtgärder i områden, som kan antas hysa häckande fågel, får inte utföras under perioden 15 april till 15 juli.
4. En pegel ska sättas upp på lämpligt ställe uppströms dämnet för kontroll av vattennivåerna.

Kontrollbestämmelser

Det åligger sökanden att kontrollera verksamheten i enlighet med vad som angetts i tillståndsansökan och senare framkommit under samråd och huvudförhandling.

Ett kontrollprogram ska tas fram av sökanden. Kontrollprogrammet ska vara inlämnat till tillsynsmyndigheten i god tid, innan den tillståndspliktiga verksamheten får påbörjas.

Delegerade frågor

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt Länsstyrelsen i Skåne län att i förekommande fall besluta om de ytterligare bestämmelser vilka behövs beträffande frågor om att förhindra grumling.

Domstolen överlåter vidare åt länsstyrelsen att besluta om de ytterligare bestämmelser som behövs beträffande galler eller annan motsvarande skyddsanordning, som krävs för att tillse att minimitappning sker. Dessutom överlåts åt länsstyrelsen att besluta om nödvändig tillsyn av anordningen.

Oförutsedd skada

Anspråk på grund av oförutsedd skada ska enligt 24 kap. 13 § miljöbalken för att få tas upp till prövning framställas till miljödomstolen inom tio (10) år från det denna dom vunnit laga kraft.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Arbets tid

Den tid, inom vilken de i denna dom tillståndsgivna arbetena ska vara utförda, bestäms med stöd av 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken till fem (5) år, efter det att denna dom vunnit laga kraft.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ändrar inte den med stöd av 3 kap. förordningen (1998:940) om avgift för prövning och tillsyn enligt miljöbalken tidigare fastställda avgiften för målets prövning.

Verkställighetsförordnande

Tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft.

Ogillade yrkanden

Mark- och miljödomstolen avslår övriga framförda yrkanden som inte särskilt behandlats ovan.

ANSÖKAN

Lunds kommun, tekniska nämnden, ansöker om tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för restaurering av Fels mosse på fastigheten Fjellie 22:2 m fl.

Yrkanden

Lunds kommun, tekniska nämnden, yrkar sökt tillstånd enligt miljöbalken för anläggande av

- Dämme vid sektion A, (0/384 enligt dikningsföretagets längdmätning) med rätt att fritt reglera tröskelnivån på den ställbara delen av dämmet inom intervallet +19,40 m till +19,80 m.
- Damm 1 på sträckan B - C - 0/274 samt C - 1/042.
- Dike på sträckan 0/274 - D.
- Damm 2 på sträckan D - E.
- Dike på sträckan E - F - G och F - F1.
- Igenfyllning av dike mellan sektion B och B1, samt mellan 0/296 och 1/042.
- Dispens från biotopskyddet enligt 7 kap. 11 § miljöbalken för åtgärder som berör befintliga diken (upprättande av dämme samt igenfyllnad).
- Dispens från strandskyddsreglerna (om det är erforderligt).

Om tillstånd inte ges till ansökan om omprövning av dikningsföretaget "Nygrävning av floddiket från Allmänningssmossen uti Stångby, Vallkärra och Fjellie byar och socknar uti Torna Härad och Malmöhus län av år 1888" (nedan kallat "Dikningsföretaget") (se mål M 2501-12) uppger kommunen att restaureringen inte ska genomföras.

Bakgrund

Fels mosse är belägen på gränsen mellan Lunds och Lomma kommuner, cirka 2 km nordväst om Lunds stads nuvarande nordgräns. Mossen omfattar, inklusive betade

och odlade områden samt tomtplatser i dess utkant, cirka 20 hektar. Mossens avrinningsområde uppgår till cirka 450 hektar och utgörs nästan uteslutande av åkermark.

En omfattande torrläggning av mossen ägde rum under slutet av 1800-talet vid genomförandet av Dikningsföretaget. Dikena inne i mossen, liksom utloppsdiket, breddades då väsentligt och fördjupades cirka en meter eller mer. Efter denna torrläggning har merparten av mossen under en tid varit uppodlad. Odlingen i mossens centrala delar har dock sedan länge upphört och rensning i Dikningsföretagets övre del inom själva mossen har uteblivit under en längre tid. Detta har medfört att mossen vuxit igen med vass och viden och att vattennivån är cirka en halv meter förhöjd. Runt de centrala vassområdena finns på flera håll rikkärr och fuktängar, som betats under lång tid. Dessa marker hyser idag en värdefull flora, som gynnats av de blötare förhållanden, vilka blivit följderna av uteblivna rensningar.

Initiativet till restaureringen av Fels mosse har kommit från markägare i mossen. Restaureringen drivs genom Höjeåprojektet - ett miljösamarbete mellan Lomma, Lunds och Staffanstorps kommuner, vilket syftar till att främja vattenkvalitet, naturmiljö och rekreation inom Höjeåns avrinningsområde. Enligt den skriftliga överenskommelse, som träffats mellan markägarna och Lunds och Lomma kommuner, ska kommunerna bli ägare till de nya vattenanläggningarna och ansvara för och bekosta löpande tillsyn och underhåll av dessa inklusive kvarvarande dike på sträckan B-D.

Utloppsdiket från Fels mosse och dikena upp i mossen ingår i Dikningsföretaget. Av handlingarna framgår det dike och sidodike som Dikningsföretaget omfattar. Nedströms Dikningsföretaget är diket oreglerat ca 200 m och därefter kommer Laxmans Åkarps dikningsföretag av år 1986.

Närmast uppströms belägna dikningsföretag, vars vatten mynnar i mossen, är följande:

- Vallkärra dikningsföretag av år 1995. Detta dikningsföretag inkommer till mossen från öster via kulvert under den enskilda vägen M711U. Därifrån rinner vattnet i ett oreglerat dike vidare in till mossens centrala delar.
- Dikningsföretaget Lackalänga-Vallkärra av år 1950. Detta dikningsföretag inkommer från nordväst och upphör strax väst om Fels mosse. Vattnet rinner sedan via ett oreglerat, knappt 300 meter långt, dike till en punkt i mossen.

Om restaurering genomförs enligt ansökan omfattar sökandens anläggning sektion A – B – C – D – E – F – G samt C – C1 och F – F1.

Motiv för de sökta åtgärderna

Restaureringens huvudsyften är

- att mossens höga naturvärden ska skyddas och främjas, att förbättra vattenkvaliteten i den nedströms belägna vattenförekomsten, Önnerupsbäcken, och därmed verka i riktning mot en god ekologisk status i denna samt
- att gynna rekreation, friluftsliv och landskapsbild.

Företagets utförande

Byggnadsåtgärder

Det dike som avvattnar mossen är nästan helt igenväxt och i behov av underhåll. Under de senaste åren har vattennivån i den norra delen därför vid ett flertal tillfällen legat nära eller strax över +20,00 m. Syftet med den sökta vattenverksamheten är att dämna i diket för att hålla uppe vattenytan i Fels mosse på samma nivå som idag med ett icke underhållet dikningsföretag.

Den önskade förändringen i vattenregimen åstadkoms genom att anlägga ett dämme, ett nytt dike och tre dammar.

Dämme

Nedströms Fels mosse, i sektion 0/384 i företagets längdmätning, placeras ett reglerbart dämme. Dämningsnivån ska vara så hög som möjligt utan att orsaka skada för kringliggande byggnader eller uppströms belägna markavvattningsintressen.

Vattennivån föreslås under normalår variera mellan +19,40 m vid lågvattenflöde och +20,00 m vid högvattenflöde med en medelnivå på +19,75 m. Detta innebär ett vattenstånd på ungefär samma nivå som dagens med icke underhållen sektion.

Planerad normalnivå på dämmet är överkant +19,70 m med en överfallsbredd på 1,3 m. Denna överfallsbredd görs reglerbar inom intervallet +19,40 m till +19,80 m, med planksättar alternativt ställbar lucka. På nivån +20,00 m blir det en bredare överfallskant, totalt 5,3 m, för att öka avbördningskapaciteten. För att säkerställa ett minimiflöde under sommarhalvåret finns ett tappningshål med diametern 80 mm och med vattengång +19,36 m. Dämmet har vinklats för att undvika större ingrepp i befintliga slänter. Förlusterna blir något högre, och botten nedströms förstärks med sten med hänsyn till risken för erosion.

För att kunna hålla uppe vattennivån under en torr sommar ska sätтар/lucka kunna höja dämmets överkant till +19,80 m. Vid underhållsarbeten eller för att periodvis möjliggöra bete av låglänta ytor ska sätтар/lucka även kunna sänkas ner till som lägst +19,40 m.

Diken

På vissa sträckor utförs underhåll av befintliga diken genom att ta bort sediment och vegetation i diket. På en sträcka grävs ett nytt dike med bottenbredd 1-2 m och släntlutning ca 1:1. Detta förbinder det östra tillflödet till mossen med de södra dammarna. Diket gör att vattnet lättare än idag kan rinna genom mossen fram till dämmet, och att man därmed får bättre möjligheter att, genom reglering av dämmet, kontrollera vattennivån inom mossen. Diket bedöms också minska risken för att vattennivån vid häftiga regn stiger för högt i mossens nordöstra hörn, vilket kan ske

idag till följd av vassvegetationen och igensatta diken. Två mindre diken, som förlorar sin funktion, kommer att fyllas igen.

Dammar

De övre dikena i Dikningsföretaget ersätts av dammar för att öka inslaget av öppet vatten. Dessa skapas genom schaktning inne i befintliga vassområden. För att främja variation och biologisk mångfald anläggs dammarna med varierande bottennivåer, så att djuphålorna omväxlar med grundpartier. Ytterligare en damm grävs ut i den västra delen av mosseområdet.

Skadeförebyggande åtgärder

Utlopp från känd täckdikning förstärks med styva rör. För att undvika påverkan på de mest låglänta delarna i nordvästra kanten av fastigheten Fjellie 5:20 föreslås, att en uppsamlade dränering läggs i fältkanten, och som leds ut i diket nedströms dämnet.

För att undvika påverkan på de mest låglänta delarna i västra kanten av fastigheten Vallkärra 6:36 föreslås att en uppsamlade dränering läggs i fältkanten. Den låglänta zonen kommer att lösas in av Lunds kommun enligt redan träffad överenskommelse. På den kvarvarande åkermarken kommer ny täckdikning att utföras och avledas till en av dammarna.

Inom delar av fastigheten Stångby 1:5 höjs marknivån något i den södra delen, för att de föreslagna vattennivåerna inte ska orsaka bestående problem med översvämningar.

Där önskemål funnits från fastighetsägare har Lunds kommun erbjudit sig att lösa in mark.

Hantering av massor

Den totala schaktvolymer har beräknats till ca 12 000 m³. Överskottsmassor från schaktningsarbetena kommer att planeras ut på angränsande mark.

Rådighet

Den planerade vattenverksamheten utförs i syfte att främja naturvård, rekreation och friluftsliv och är starkt önskvärd från allmän miljö- och hälsosynpunkt. Lunds kommun har därmed rådighet i enlighet med 2 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, restvattenlagen, att bedriva den aktuella vattenverksamheten.

De markägare som undertecknat överenskommelsen mellan Dikningsföretaget och Lunds och Lomma kommuner (samtliga markägare utom en) har vidare, genom denna, upplåtit rådigheten över vattnet inom berört område till kommunerna. Slutligen har Lunds kommun också rådighet genom att man såsom ägare till fastigheten Vallkärra 3:4, är deltagare i Dikningsföretaget.

Sakägare

Såsom sakägare anses Lomma kommun och samtliga deltagare i Dikningsföretaget.

Hydrologiska förhållanden

Vattenståndsberäkningar är utförda med beräkningsprogrammen KANAL och VY-PROF. Beräkningar har utförts för de karaktäristiska vattenföringarna och med dämmets överkant på +19,70 m.

Vattennivån efter restaureringen kommer att variera mellan ca +20,00 m vid högvatten, +19,75 m vid medelvatten. Vid lågvattenföring kommer magasinet att tömmas via minimitappningen, och vattennivån blir ca +19,40 m.

Den framtida vattenytan kommer att bli planare än idag. Det blir mindre nivåskillnader mellan norr och söder till följd av planerade diken och dammar. De föreslagna nivåerna bedöms därmed bli mer likartade inom större delen av mossen. Genom att dämnet görs reglerbart finns också en möjlighet att i efterhand justera ni-

vån, om det visar sig att denna leder till för högt vattenstånd i någon del av mossen. Beräkningar har även utförts med fastställd profil och sektion. Dessa ger en vattenyta i höjd med sektion C, som ligger på +19,90 m vid HHQ₁₀ och +19,49 m vid MHQ. Nivåerna är alltså 0,2 respektive 0,5 m högre mitt i mossen med föreslagna åtgärder. Att underhålla Dikningsföretaget till fastställd nivå skulle däremot inte påverka befintliga förhållanden lika mycket i den norra delen av mossen. Sträckan uppströms företaget och fram till den enskilda vägen M711U är oreglerad och till stora delar igenväxt.

Planfrågor, strandskydd och andra skydd

Befintliga planer

Området omfattas inte av detaljplan eller områdesbestämmelser. I Lunds kommuns översiktsplan från 2010 är Fels mosse upptaget som bevarandeområde och markerat som värdefull natur respektive värdefullt landskapsavsnitt. I Lomma kommuns översiktsplan från 2010 är mossen upptagen som värdefullt naturobjekt, som saknar men bör erhålla områdesskydd.

Områdesskydd

Med undantag för utloppsdiket och andra mindre diken i området, som är biotopskyddade, omfattas Fels mosse inte av några områdesskydd och ingår inte i något riksintresseområde. Det finns dock en önskan från såväl Lunds som Lomma kommuner att bilda naturreservat i delar av mossen efter genomförd restaurering. Diket, som avvattnar mossen, är inte markerat som strandskyddat enligt länsstyrelsens karttjänst. Mossen är upptagen i länets naturvårdsprogram som klass tre-objekt.

Fisk

Inne i mossen (uppströms dämnet) förekommer idag knappast något öppet vatten, annat än tillfälligt vid högflöden, och därmed heller knappast någon bottenfauna eller fisk. Genom restaureringen kommer däremot stora permanenta vattenytor med stillastående eller lugnflytande vatten och varierande djupförhållanden att skapas.

Avsikten är inte att fisk ska kunna passera dämnet, och det bedöms heller inte som önskvärt att fisk etablerar sig, då en fiskfri miljö kan resultera i en rikare biologisk mångfald av andra organismer.

Miljökonsekvensbeskrivning

En miljökonsekvensbeskrivning har upprättats av Ekologgruppen i Landskrona AB. I miljökonsekvensbeskrivningen bedöms restaureringen innebära förbättrade förutsättningar för att bevara och utveckla befintliga naturvärden i Fels mosse. Genom åtgärderna bedöms också den vattenrenande effekten i mossen förbättras, vilket verkar i positiv riktning, när det gäller strävan att uppnå en god ekologisk status i vattenförekomsterna nedströms.

Restaureringsalternativet bedöms innebära en förbättrad vattenrening i mossen, framför allt med avseende på näringsämnen kväve och fosfor, och därmed ha en viss positiv inverkan på möjligheterna att i framtiden nå miljökvalitetsnormen för god ekologisk status i Önnerupsbäcken. Beträffande den kemiska statusen i Önnerupsbäcken och statusen för den nämnda grundvattenförekomsten bedöms restaureringen inte innebära någon förändring.

Tillåtlighet

Syftet med projektet är att förbättra vattenkvaliteten, främja växt- och djurliv, rekreation och landskapsbild samt att bidra till att god ekologisk status uppnås i vattenförekomsten nedströms, Önnerupsbäcken.

Statliga LOVA-medel och kommunala anslag till restaureringen av Fels mosse har beviljats och visar på samhällets betalningsvilja för den förväntade miljönyttan, som restaureringen innebär. Beviljade medel från stat och kommun täcker kostnaderna för projektet fullt ut. Därmed anses nyttan med projektet väl uppfylla kostnaderna för genomförandet.

Mot bakgrund av vad som ovan redovisats beträffande nytta och kostnader anser sökanden att den ansökta vattenverksamheten är tillåtlig enligt 11 kap. 6 § miljöbalken.

Verkställighetsförordnande

Sökanden yrkar på verkställighetsförordnande, eftersom tiden under året, då åtgärderna lämpligen genomförs, är relativt kort med tanke på de vädermässiga förutsättningarna och då projektet är delfinansierat genom statliga LOVA- medel med genomförande under 2013.

Arbetstid

Det föreslås att arbetstiden för företagets genomförande fastställs till fem (5) år efter lagakraftvunnen dom.

Oförutsedd skada

Tiden för oförutsedd skada föreslås till tio (10) år efter arbetstidens utgång.

Förslag till villkor

En pegel föreslås sättas upp på lämpligt ställe uppströms dämnet för kontroll av vattennivåerna. Pegelskalan ska kopplas till höjdsystemet RH2000.

TIDIGARE BESLUT

Bildandet av dikningsföretaget ”Nygrävning af floddiket från allmänningssossen uti Stångby, Wallkärre och Fjellie byar uti Stångby, Wallkärre och Fjellie socknar, Torna härad och Malmöhus län; upprättat vid laga syn år 1888.

INKOMNA YTTRANDEN

Allmänna intressen

Havs- och vattenmyndigheten uppger att myndigheten avstår från att yttra sig.

Länsstyrelsen i Skåne län ser positivt på restaurering av Fels mosse och anför bland annat följande. Genom att permanenta nuvarande vattenstånd och öppna upp vattenspeglar i vassområdena säkras mossens naturvärden för framtiden. Restaureringen bedöms bidra positivt till flera miljökvalitetsmål och bedöms också påverka ytvattenförekomsten Önnerupsbäcken (SE618096-133078), som finns nedströms mossen, positivt. Länsstyrelsen har därför ingen invändning mot sökandens yrkande att få anlägga dämme, dammar och diken samt lägga igen diken för att restaurera Fels mosse.

Länsstyrelsen upplyser om att befintliga diken är biotopskyddade och att dispens därför krävs för att få fylla igen dessa. Länsstyrelsen har dock inget emot att dispens ges. Beträffande tid för anmälan för oförutsedd skada har länsstyrelsen ingen erinran till att den sätts till tio år. Länsstyrelsen har heller inga synpunkter angående sökandes yrkande om verkställighet.

Länsstyrelsen yrkar på ytterligare villkor för verksamheten:

- Att sökanden åläggs att utföra åtgärderna med minsta möjliga grumlingspåverkan nedströms. Grumlande grävningsarbeten i samband anläggandet ska utföras vid låg vattenföring.
- Att sökande åläggs att utföra åtgärder i områden som kan antas hysa häckande fågel utanför perioden 15 april till 15 juli.

Länsstyrelsen yrkar vidare att ett kontrollprogram tas fram av sökanden och skickas in till tillsynsmyndigheten i god tid innan arbetena påbörjas.

Miljönämnden i Lunds kommun har inget att anföra mot åtgärderna under förutsättning av närliggande enskilda avloppsanläggningar inte påverkas negativt.

Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun ser mycket positivt på att föreslagna åtgärder utförs och anför bland annat följande. Åtgärderna kommer att ha positiva effekter på de höga naturvärdena i området, vattenkvaliteten samt rekreation, friluftsliv och landskapsbild.

Sökanden bör tydligt redogöra för all hantering av massor och därmed även vad gäller sådana från anläggandet av den nordvästra dammen. Utöver detta är det viktigt att massornas innehåll av eventuella föroreningar är klarlagt innan de läggs upp. För hantering av förorenade massor gäller speciella regler i miljöbalken.

Det är viktigt att det säkerställs att åtgärderna inte medför skador av översvämningar i Lomma kommun.

SÖKANDENS BEMÖTANDE AV YTTRANDENA

Yttrandet från Länsstyrelsen i Skåne län

Sökanden har inget att erinra mot de ytterligare villkor för verksamheten som länsstyrelsen yrkar. Det är sökandens avsikt att minimera grumlingspåverkan vid utförandet av anläggningsarbetena. Sökanden har heller inget att erinra mot länsstyrelsens yrkande om upprättande av kontrollprogram, för att villkoren följs under byggtiden.

Yttrandet från Miljönämnden i Lunds kommun

Enskilda avloppsanläggningar från hus intill mossen ligger tillräckligt högt för att inte påverkas negativt av de planerade åtgärderna.

Yttrandet från Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun

Massorna från dammanläggningarna bedöms inte vara förorenade. Avsikten är därmed att massorna från samtliga dammar ska hanteras enligt normalt förfarande i

samband med våtmarksanläggning i åkerlandskapet. De ansökta åtgärderna kommer att leda till en viss förbättring av den vattenmagasinerande förmågan i de berörda vattensystemen. Åtgärderna kommer därmed att ha en viss utjämnande effekt på flödestoppar i Önnerupsbäcken nedströms. Någon ökad risk för översvämningsrelaterade skador i Lomma kommun kommer inte att uppstå till följd av åtgärderna.

Mark- och miljödomstolen har den 24 april 2013 hållit huvudförhandling samt företagit syn varvid anförts bland annat följande.

Sökanden: Om det är nödvändigt med dispens från strandskyddsreglerna yrkar man att mark- och miljödomstolen prövar det.

Förslag till ytterligare villkor;

- Åtgärderna utförs med minsta möjliga grumlingspåverkan.
- Åtgärder i områden som kan antas hysa häckande fågel utförs utanför perioden den 15 april – den 15 juli.

Idag bromsas det till mossen inkommande vattnet upp men det blir bättre efter restaureringen. För diket nedströms dikningsföretaget kommer åtgärderna att innebära viss dämpning av nivåfluktuationer.

Fels mosse ligger inom en bred zon av riksintresse för järnvägstrafik. Länsstyrelsen har bedömt att detta riksintresse inte påverkas i högre grad av restaureringen.

Anledningen till att damm 3 inte omfattas av ansökan är att den är helt skild från vattensystem.

Arbetstid för entreprenadarbeten planeras till 15 juli – 30 september 2013. Eventuellt behöver vissa av markarbetena utföras på tjälad mark under vintern 2013-2014. Schaktarbeten påbörjas således efter avslutad häckningssäsong för fågel. Byggnadsåtgärder utförs så långt möjligt i torrhet.

Fastigheten Vallkärra 2:4, vars ägare inte undertecknat överenskommelsen om restaurering, bedöms sammantaget inte drabbas negativt av den planerade dämningen. Inga schaktarbeten ska utföras på den fastigheten. Om ingen dämning skulle få ske men dikena i dikningsföretaget rensades skulle det möjligen bli något torrare på den västra delen av fastigheten. Detta förutsätter dock att ett sidodike, som inte omfattas av dikningsföretaget, skulle rensas också. Detta skulle dock inte möjliggöra någon annan markanvändning. Det är tekniskt möjligt att bygga på den östra delen av fastigheten och det påverkas inte av eventuell våtmark. Något som är positivt vid en omprövning av dikningsföretaget är att fastigheten befrias från underhållet i dikningsföretaget.

Lunds och Lomma kommuner övertar, vid varje framtida underhållstillfälle av dikningsföretagets sträcka nedströms dämnet, betalningsansvaret för de kostnadsandelar som nu ligger på mosseområdet (89,45 procent). Kommunerna åtar sig således att stå för kostnaden om 89,45 procent.

Vad gäller tillsyn av det rör om 80 mm som ska se till att minitappning sker så åtar sig kommunen att ha tillsyn en gång i månaden under maj – september. Kommunen åtar sig vidare att se till att genom galler eller annan lösning låta minimitappning ske. Detta ska ske i samråd med länsstyrelsen.

I området finns värdefulla biotoper och förutsättningarna för dessa kommer att förbättras genom de planerade åtgärderna. Vid arbetets genomförande kommer man att försöka minimera de skador som eventuellt kan uppstå på den omkringliggande vegetationen.

Länsstyrelsen: Vad gäller riksintresset för järnvägstrafik så är det allmänt hållet. Bedömningen är att riksintresset inte kommer att påverkas.

Enligt länsstyrelsens beslut från 1996 gäller inte strandskydd för det aktuella området.

Länsstyrelsen godtar att tillsyn sker en gång i månaden av röret för minimitappning.

Per Bengtsson, syssloman för Dikningsföretaget: Såsom syssloman motsätter han sig inte ansökan om tillstånd.

Claes Jönsson (arrenderar mark av sakägaren Ingegerd Håkansson): Det är inte tillräckligt med ett galler framför röret som ska upprätthålla minimitappningen. Det krävs tillsyn av röret och då minst en gång i veckan.

DOMSKÄL

Rådighet

Den planerade vattenverksamheten i nu aktuellt mål utförs i syfte att främja naturvård, rekreation och friluftsliv och är starkt önskvärd från allmän miljö- och hälsosynpunkt (2 kap. 5 § restvattenlagen). Härigenom har sökanden nödvändig rådighet och därmed behörighet att ansöka om nu aktuellt tillstånd.

Tillåtlighet

Syftet med projektet är att förbättra vattenkvaliteten, främja växt- och djurliv, rekreation och landskapsbild samt att bidra till att god ekologisk status uppnås i vattenförekomsten nedströms, Önnerupsbäcken. Beviljade medel från stat och kommun täcker kostnaderna för projektet fullt ut. Därmed anses nyttan med projektet väl uppfylla kostnaderna för genomförandet.

En vattenverksamhet får bedrivas endast om fördelarna från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. Den samhällsekonomiska nyttan för nu aktuell verksamhet anser mark- och miljödomstolen vara uppenbar.

Vad gäller fastigheten Vallkärra 2:4 bedömer mark- och miljödomstolen mot bakgrund av utredningen i målet samt iakttagelser vid syn att den inte till följd av nu sökt tillstånd kommer att åsamkas någon skada.

Mark- och miljödomstolen anser att fördelarna av den sökta verksamheten klart överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den.

Enligt uppgift ligger Fels mosse inom område som utpekats som riksintresse för kommunikationer (järnväg). Mark- och miljödomstolen bedömer dock att de ansökta åtgärderna inte riskerar att påtagligt försvåra tillkomst eller utnyttjande av sådana kommunikationsanläggningar (3 kap. 8 § miljöbalken).

Av vad som framkommit i målet bedömer mark- och miljö domstolen att det inte föreligger något hinder mot det sökta tillståndet i sin helhet på grund av de allmänna hänsynsreglerna och planbestämmelserna i 2 kap. miljöbalken eller hushållningsbestämmelserna i 3 kap. i samma balk.

Genom att i domslutet meddela bestämmelser om villkor och kontroll anser mark- och miljödomstolen, att den aktuella verksamheten, som nu tillståndsprövas enligt miljöbalken och restvattenlagen, är förenlig med de allmänna hänsynsreglerna, som anges i 2 kap. 2-6 §§ miljöbalken och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. samma balk.

Mark- och miljödomstolen anser att den av sökanden upprättade miljökonsekvensbeskrivningen i målet uppfyller kraven på en sådan beskrivning enligt 6 kap. miljöbalken. Den kan därför godkännas.

Biotopskyddsområden

Enligt 5 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. utgör småvatten och våtmark i jordbruksmark s.k. biotopskyddsområden enligt 7 kap. 11 § första stycket 1 miljöbalken. Enligt andra stycket samma paragraf får man

inom ett sådant område inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet. Enligt 7 kap. 26 § miljöbalken får en sådan dispens ges endast om det är förenligt med förbudets syfte.

Länsstyrelsen har tillstyrkt att dispens meddelas. Mark- och miljödomstolen bedömer att särskilda skäl föreligger att lämna ansökt dispens enligt 7 kap. 11 § miljöbalken. Anledningen är att det inte framkommit annat än att den kan bli fråga om tillfälliga men inte permanenta skador på naturmiljön.

Strandskydd

Länsstyrelsen har i beslut den 12 december 1996 med stöd av 15 § andra stycket naturvårdslagen (numera upphävd och ersatt av miljöbalken; mark- och miljödomstolens förklaring) förordnat om strandskyddsområden i Lomma respektive Lunds kommun. I beslutet har vissa områden angivits som strandskyddsområden. För områden som inte angivits som strandskyddsområde på bifogade kartor gäller enligt länsstyrelsen inte förordnande om strandskydd. I beslutet har anförts bland annat följande. Den 27 juni 1975 förordnade länsstyrelsen att vissa land- och vattenområden inte skulle omfattas av generellt strandskydd och att vissa landområden skulle utgöra vidgat strandskyddsområde.

Mark- och miljödomstolen noterar att av 11 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken (MP) och övergångsbestämmelser till ändring av naturvårdslagen (SFS 1994:854) följer att förordnanden om undantag från strandskydd som har meddelats enligt 15 § andra stycket naturvårdslagen fortsätter att gälla under förutsättning att förordnandet har omprövats senast den 30 juni 1999. I och med att länsstyrelsen i beslut den 12 december 1996 får anses ha omprövat tidigare beslut från den 27 juni 1975 angående strandskyddsförordnande bedömer mark- och miljödomstolen att beslutet om vilka områden som inte omfattas av strandskydd fortfarande gäller. Enligt karta över strandskyddsområden i Skåne omfattas dikena i Fels mosse inte av strandskyddsförordnande. Mark- och miljödomstolen bedömer med hänsyn till det

ovan anförda att det inte är nödvändigt med någon prövning utifrån strandskyddsbestämmelserna i 7 kap. miljöbalken.

Omprövning av dikningsföretag

Mark- och miljödomstolen har idag i dom i mål M 2501-12, efter ansökan från Lunds kommun, omprövat dikningsföretaget ”nygrävning af floddiket från allmänningssmossen uti Stångby, Wallkärre och Fjelle socknar, Torna härad och Malmöhus län; upprättat vid laga syn år 1888”. Genom den domen är det endast fastigheterna Lomma Fjelle 5:20, Lomma Fjelle 5:9, Lomma Fjelle 5:14, Lomma Fjelle 5:12 och Lomma Frirupshus 1:2 som ska ha andelar i dikningsföretaget. Omprövningen enligt M 2501-12 gäller dock först när domen i nu aktuellt mål (M 2496-12) har vunnit laga kraft och tillståndet har tagits i anspråk av sökanden.

Villkor

Enligt 2 kap. miljöbalken är det verksamhetsutövarens skyldighet att vidta de försiktighetsmått som krävs för att ingen olägenhet ska uppstå för människors hälsa och miljön, dock med den förutsättningen, att det inte kan anses orimligt att uppfylla dessa krav.

För att bestämmelserna i 2 kap. miljöbalken ska uppfyllas bedömer mark- och miljödomstolen att följande villkor ska gälla för tillståndet:

1. Åtgärderna ska utföras med minsta möjliga grumlingspåverkan nedströms. Grumlade grävningssarbeten i samband med anläggandet ska utföras vid låg vattenföring.
2. Åtgärder i områden, som kan antas hysa häckande fågel, får inte utföras under perioden 15 april till 15 juli.
3. En pegel ska sättas upp på lämpligt ställe uppströms dämnet för kontroll av vattennivåerna.

Kontroll

Den närmare kontrollen av hur arbetena m.m. utförs, utformas och följs upp bör avgöras inom ramen för ett kontrollprogram. Ett kontrollprogram ska utarbetas och inlämnas till tillsynsmyndigheten i god tid, innan de tillståndsgivna arbetena påbörjas. I övrigt hänvisar mark- och miljödomstolen till kravet på verksamhetsutövarens egenkontroll, enligt vad som anges i 26 kap. 19 § miljöbalken vid upprättande av kontrollprogrammet i övrigt.

Underhållsansvar

Mark- och miljödomstolen noterar att enligt 11 kap. 17 § miljöbalken är den som äger en vattenanläggning skyldig att underhålla den så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen genom ändringar i vattenförhållandena.

Enligt en civilrättslig överenskommelse (se mål M 2501-12) mellan Dikningsföretagets deltagare och Lunds och Lomma kommuner ska kommunerna betala ersättning, som motsvarar underhållskostnaden för den båtnad, som tidigare legat under våtmarksområdet, dvs. 89,45 procent, till det nya dikningsföretaget. Domstolen noterar i detta mål att sökanden åtagit sig att stå för 89,45 procent av den framtida kostnaden för underhåll av dikningsföretaget.

Arbetstid

Mark- och miljödomstolen har ingen erinran mot den av sökanden yrkade arbetstiden om fem (5) år.

Oförutsedd skada

Mark- och miljödomstolen har inget att erinra mot att tiden för oförutsedd skada fastställs till tio (10) år.

Prövningsavgift

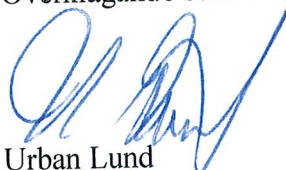
Anledning saknas att ändra den avgift om femtontusen (15 000) kr, som domstolen i beslut den 16 juli 2012 fastställt för målets prövning.

Verkställighetsförordnande

Åtgärderna måste genomföras inom en relativt kort tid med tanke på de vädermässiga förutsättningarna. Vidare är projektet delfinansierat genom statliga LOVA-meddel med genomförande under 2013. Ovanstående utgör skäl att meddela av sökanden begärt verkställighetstillstånd, innebärande att tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3 (DV425)

Överklagande senast den 13 juni 2013.

Urban Lund

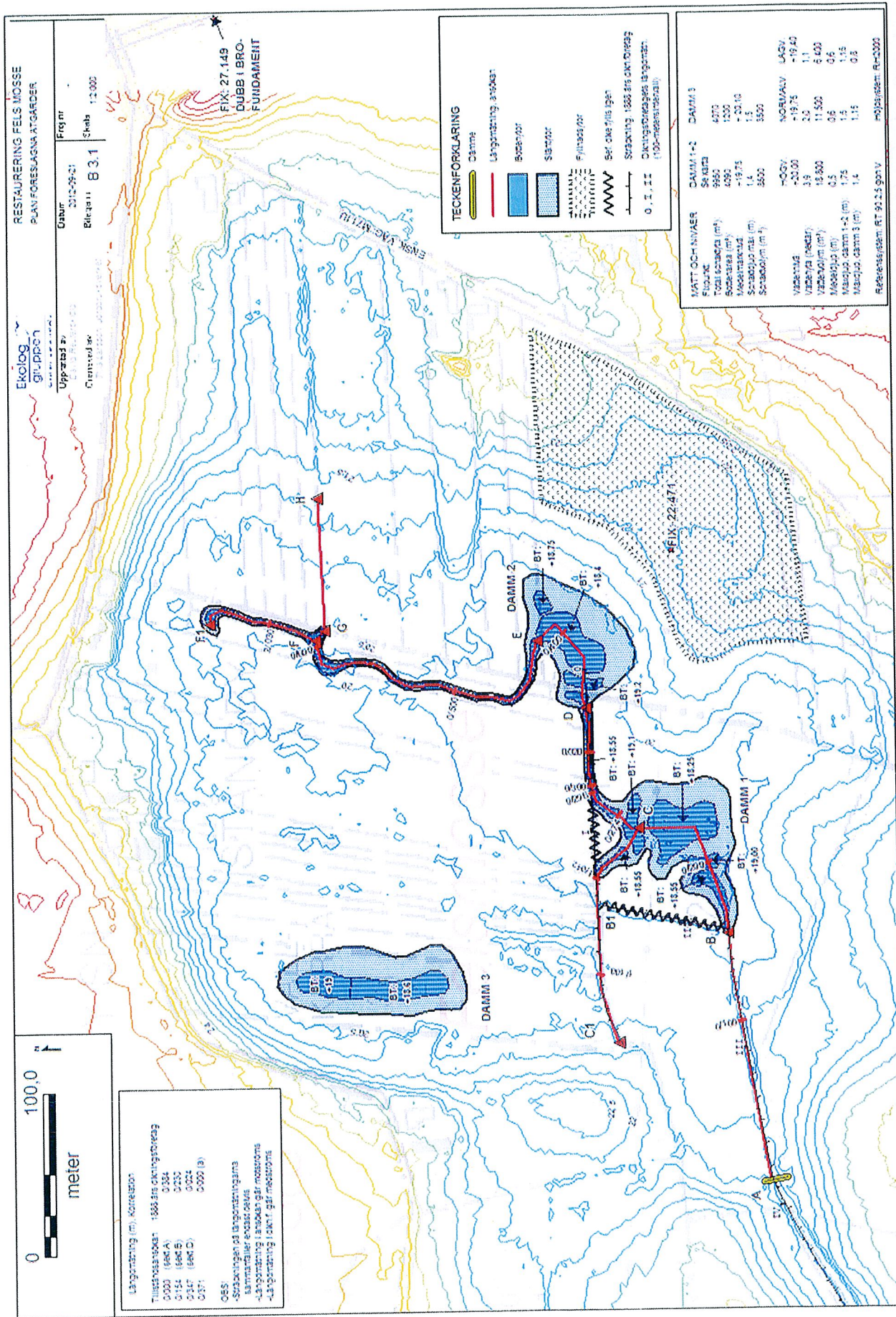
Erling Alm

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Urban Lund, ordförande, och tekniska rådet Erling Alm samt de särskilda ledamöterna Kaj Magnusson och Kjell Karlsson.

Domsbilaga 2

Hur man överklagar - dom i mål där mark- och miljödomstolen är första instans

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen. Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen inom tre veckor från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. anslutningsöverklagande) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen inom en vecka från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Mark- och miljööverdomstolen fordras att prövningstillstånd meddelas. Mark- och miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högste rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljö-

överdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.